

Paper

Monitor Duurzame Cacao 2019

Onderzoeksrapport

Wim de Rooij
Magda Slootbeek-van Laar

Juni 2020

Inhoud

Summary 3

Samenvatting 4

1. Inleiding 5

1.1 Aanleiding en doel van de monitor 5

1.2 Duurzaamheid 6

1.3 Intentieverklaring cacaosector 7

1.4 Leeswijzer 7

2. Monitoring van cacao 7

3. Achtergrondinformatie: wereldproductie en handelsstromen cacao 9

3.1 Wereldwijde productie van cacao 9

3.2 Wereldwijde productie van duurzame cacao 9

3.3 Handelsstromen 10

4. Achtergrondinformatie: indicatoren in de productieketen 11

5. Beschrijving van het onderzoek 13

5.1 Doelpopulatie 13

5.2 Dataverzameling 13

5.3 Methode en operationalisering 13

5.4 Bijschattingen en marges op de uitkomsten 14

6. Bronnen wereldwijde productie 15

6.1 Inleiding 15

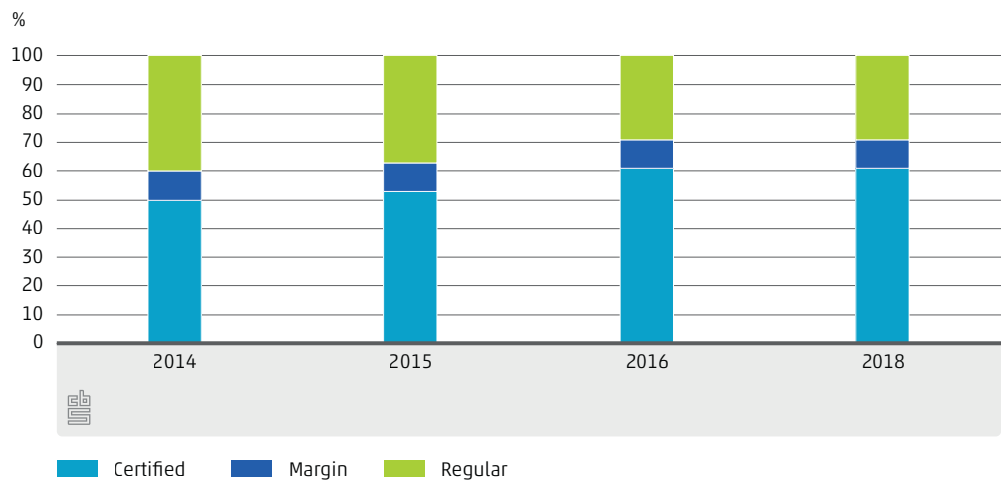
6.2 Bronnen 16

Literatuur 17

Summary

In 2010, the Dutch cocoa sector signed a declaration of intent to achieve 100 percent guaranteed sustainable cocoa consumption in the Netherlands in 2025. The intermediate milestones towards this goal are: (1) 50 percent of consumed cocoa to be certified sustainable in 2015 and (2) 80 percent of consumed cocoa to be certified sustainable in 2020.

1. Sales of sustainable cocoa in supermarkets

Source: CBS, WEcR.

In 2018, about 66 percent of cocoa sold by Dutch supermarkets was visibly certified as sustainable (i.e. with a sustainability label on the item). This percentage is unchanged from 2016. Statistics Netherlands (CBS) has been commissioned by the Dutch Ministry of Agriculture, Nature and Food Quality to monitor the sales of cocoa and cocoa products with a visible sustainability certification in Dutch supermarkets. It does this in the context of the Sustainable Agro Raw Materials Monitor. In this Monitor, sustainable cocoa is defined as cocoa with Rainforest Alliance, UTZ, Fair Trade and/or organic cocoa certification.

The CBS has published results on sales of sustainable cocoa in supermarkets for 2014, 2015 and 2016 in the Sustainable Agro Raw Materials Monitors of 2015, 2016 and 2017 respectively. The Sustainable Cocoa Monitor 2019 now adds results for 2018.

The figures are based on supermarket scanner data, which are also used by the CBS to compile the consumer price index. However, not all Dutch supermarkets supply scanner data to the CBS. Volumes of cocoa sold by these non-responding supermarkets are therefore partly based on their shares in overall food sales.

As the method used to calculate sales percentages of visibly certified sustainable cocoa include a number of assumptions, they should be interpreted as approximate values. Therefore, the figures have a relatively high confidence interval. This concerns only visibly certified sustainable cocoa. Some products containing certified sustainable cocoa are not labeled as such, and therefore not visible as such to the consumer.

Samenvatting

In 2010 heeft de Nederlandse cacaosector een intentieverklaring getekend met het streven om te komen tot 100 procent gegarandeerd duurzame cacaoconsumptie in 2025 voor Nederland. De tussenliggende mijlpalen zijn: (1) in 2015 is 50 procent van de geconsumeerde cacao duurzaam gecertificeerd en (2) in 2020 is 80 procent van de geconsumeerde cacao duurzaam gecertificeerd.

In 2018 was circa 66 procent van de door Nederlandse supermarkten verkochte cacao zichtbaar duurzaam gecertificeerd (via een keurmerk op het artikel). In 2016 bedroeg dit aandeel circa 66 procent. Deze percentages zijn afkomstig van het CBS, dat in opdracht van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit de verkopen van zichtbaar duurzame cacao(producten) in Nederlandse supermarkten volgt in het kader van de Monitor Duurzame Agro-grondstoffen. Onder duurzame cacao wordt in deze monitor cacao met het keurmerk Rainforest Alliance, UTZ, Fairtrade en/of biologische cacao verstaan.

Het CBS heeft voor de verslagjaren 2014, 2015 en 2016 resultaten over de afzet van duurzame cacao in supermarkten gepubliceerd in de Monitor Duurzame Agro-grondstoffen van respectievelijk 2015, 2016 en 2017. Met de huidige Monitor Duurzame Cacao 2019 worden daar resultaten voor het verslagjaar 2018 aan toegevoegd.

Voor de monitoring wordt gebruik gemaakt van scannerdata, zoals die door CBS ook worden gebruikt bij de berekening van de consumentenprijsindex. Niet alle Nederlandse supermarkten leveren scannerdata aan CBS. Het verkochte volume aan cacao voor de niet-responderende supermarkten wordt daarom mede geschat op basis van hun marktaandelen food.

De gerapporteerde percentages zichtbaar duurzame cacao zijn een benadering van de werkelijkheid omdat bij de samenstellingsmethode verschillende aannames komen kijken. De cijfers hebben daarom een relatief hoge betrouwbaarheidsmarge (bandbreedte). Het gaat hier alleen om zichtbaar duurzame cacao. Sommige artikelen die duurzaam gecertificeerde cacao bevatten, zijn niet gelabeld met een duurzaamheidskeurmerk en zijn daarom niet zichtbaar duurzaam voor de consument.

1. Inleiding

1.1 Aanleiding en doel van de monitor

De Nederlandse agrofoodsector is erg afhankelijk van de invoer van agro-grondstoffen. Die agro-grondstoffen worden niet altijd op een duurzame wijze geproduceerd. Volgens het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) moet dat anders.¹⁾ Een onderdeel van het huidige beleid is dan ook het streven dat in Nederland meer duurzaam geproduceerde agrarische grondstoffen gebruikt worden. Het ministerie van LNV heeft hieraan al eerder bijgedragen door het stimuleren van initiatieven en convenanten vanuit de private sector, NGO's en brancheverenigingen, gericht op een toenemend gebruik van duurzame agrarische grondstoffen.

Sinds 2013 heeft het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) in opdracht van het ministerie van LNV regelmatig een monitor duurzame agro-grondstoffen uitgebracht (CBS,2013; CBS, 2016; CBS,2018). De focus in deze monitors ligt op de voortgang van de zogeheten convenanten en initiatieven, waarin Nederlandse marktpartijen zich hebben gecommitteerd aan concrete mijlpalen op weg naar een maximaal gebruik van duurzaam geproduceerde grondstoffen voor de Nederlandse markt. Daarnaast zijn in de eerder gepubliceerde monitors ook andere cijfers en feiten opgenomen over verschillende soorten agro-grondstoffen.

Tabel 1.1.1 geeft een overzicht van de verschillende soorten agro-grondstoffen die in de monitors van de afgelopen jaren zijn opgenomen. De jaartallen betreffen de verslagjaren waarvoor de hoeveelheid of het aandeel duurzame ingezette grondstoffen in de productieketen is nagegaan (CBS,2013; CBS, 2016; CBS,2018).

1.1.1 Overzicht van agro-grondstoffen opgenomen in eerdere monitors naar verslagjaar

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Koffie	x	x	x	x	x	x	x
Palmolie		x	x	x	x	x	x
Soja		x	x	x	x	x	x
Hout		x		x		x	
Kweekvis				x	x	x	
Groenten en Fruit					x	x	
Cacao					x	x	x

¹⁾ Zie bijvoorbeeld LNV Visie 2018: 'Landbouw, natuur en voedsel: waardevol en verbonden. Nederland als koploper in kringlooplandbouw'.

Ten aanzien van cacao gaat het om het monitoren van de doelstellingen die in de intentieverklaring van de Nederlandse cacaosector uit 2010 zijn opgenomen (Intentieverklaring cacao, 2010).

Het CBS heeft voor de verslagjaren 2014, 2015 en 2016 gegevens over de afzet van duurzame cacao in supermarkten gepubliceerd in de Monitor Duurzame Agro-grondstoffen van 2014, 2015 en 2016 (CBS, 2016; CBS, 2017). In deze Monitor Duurzame Cacao 2019 worden daaraan, op verzoek van het Ministerie van LNV, resultaten voor verslagjaar 2018 toegevoegd.

1.2 Duurzaamheid

Volgens de VN-commissie Brundtland voorziet een duurzame ontwikkeling in de behoeften van de huidige generatie, zonder de behoeften van toekomstige generaties, zowel hier als in andere delen van de wereld, in gevaar te brengen. In het rapport 'Our common future' wordt een verbinding gelegd tussen economische groei, milieuvraagstukken en armoede- en ontwikkelingsproblematiek. Bij duurzame ontwikkeling is sprake van een afgewogen evenwicht tussen ecologische, economische en sociale belangen. Alle ontwikkelingen die op technologisch, economisch, ecologisch, politiek of sociaal vlak bijdragen aan een gezonde aarde met welvarende bewoners en goed functionerende ecosystemen zijn duurzaam (Brundtland-rapport, 1987).

Om consumenten, handelaren en producenten te helpen bij het maken van de keuze voor de aanschaf van een duurzaam product bestaan er diverse standaarden die aangeven of een agro-grondstof duurzaam verbouwd of geproduceerd is. Standaarden voor de zakelijke markt, zoals Global Good Agricultural Practice (Global Gap) en Business Social Compliance Initiative (BSCI), zijn niet herkenbaar voor de consument. Bekende standaarden voor de consumentenmarkt, zoals Fairtrade, Rainforest Alliance en UTZ, zijn wel herkenbaar aan een keurmerk op de verpakking van een product. Duurzaamheidskeurmerken richten zich op welzijn van mens en dier, eerlijke handel, en zorg voor natuur en milieu. Om voor een keurmerk in aanmerking te komen, moet de productie van een agro-grondstof aan bepaalde voorwaarden voldoen. Tussen de keurmerken bestaan verschillen en overeenkomsten in voorwaarden. Vaak zijn keurmerkorganisaties lid van de International Social and Environmental Accreditation and Labeling Alliance (ISEAL Alliance), die als missie het versterken van geloofwaardige effectieve duurzaamheidsstandaarden heeft.

Over de kwaliteit van de duurzaamheidskeurmerken kan discussie bestaan, maar daarover worden in deze monitor geen uitspraken gedaan. Het CBS gaat uit van de duurzaamheidsstandaarden zoals die voor cacao worden genoemd in de intentieverklaring. Het CBS monitort de afspraken die hierin zijn beschreven.

1.3 Intentieverklaring cacaosector

De Nederlandse cacaosector heeft in 2010 de intentieverklaring 'Duurzame cacao-consumptie en -productie' ondertekend (Intentieverklaring cacao, 2010). De intentieverklaring formuleert de doelstelling dat uiterlijk eind 2025 alle in Nederland geconsumeerde cacao gegarandeerd duurzaam geproduceerd is. De volgende mijlpalen gelden daarbij als tussenstappen:

- In 2012 zijn alle chocoladeletters voor de Nederlandse markt voor 100 procent van gegarandeerd duurzame cacao gemaakt;
- In 2015 zijn minstens 50 procent van de cacaobonen verwerkt in cacao producten bestemd voor de Nederlandse markt gegarandeerd duurzaam geproduceerd;
- In 2020 zijn minstens 80 procent van de cacaobonen verwerkt in cacao producten bestemd voor de Nederlandse markt gegarandeerd duurzaam geproduceerd;

De duurzaamheidskermerken die voldoen aan de eisen van de cacaosector zijn onder andere UTZ, Rainforest Alliance, Fairtrade en biologisch (zie bijlage 1 van de Intentieverklaring cacao, 2010).

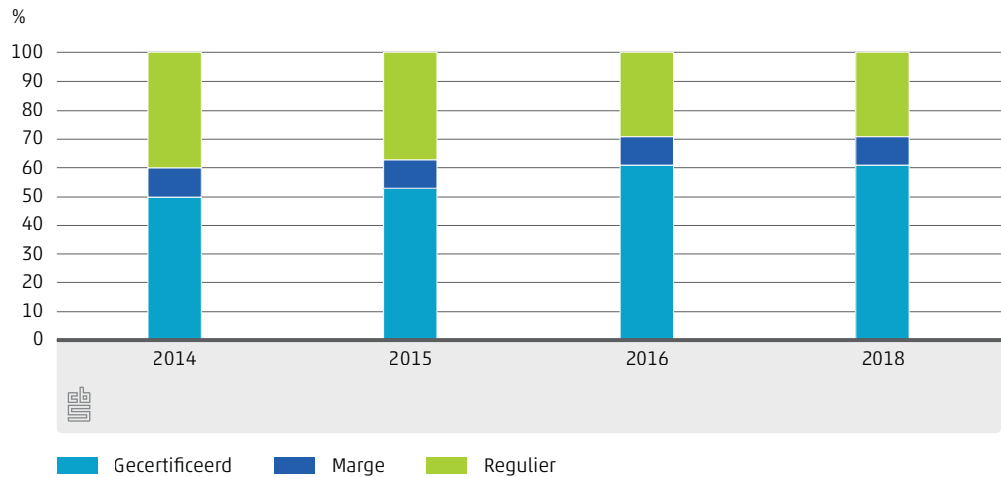
1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt de ontwikkeling van het consumptieaandeel zichtbaar duurzame cacao in Nederland weergegeven. Hoofdstuk 3 geeft achtergrondinformatie over wereldproductie van cacao, de wereldproductie van (gegarandeerd) duurzaam geproduceerde cacao en handelsstromen van cacao. Als verder achtergrondinformatie worden in hoofdstuk 4 ingegaan op de plaats van mogelijk meetbare indicatoren in de productieketen. In hoofdstuk 5 worden de gebruikte methode en de operationalisering van de monitoring van cacao wordt in detail beschreven. In hoofdstuk 6 worden de gebruikte bronnen voor de wereldwijde productie van cacao besproken. De publicatie wordt afgesloten met literatuurverwijzingen.

2. Monitoring van cacao

In 2018 was circa 66 procent van de door Nederlandse supermarkten verkochte cacao duurzaam gecertificeerd (via een zichtbaar keurmerk op het artikel). Het percentage duurzaam gecertificeerde cacao is daarmee gelijk gebleven aan het percentage van 2016. Daarvoor was er een flinke toename van 58 procent duurzame cacao in 2015 naar 66 procent in 2016. (Er is niet gemonitord voor 2017).

2.1.1 Afzet van duurzame cacao in supermarkten

Bron: CBS, WEcR.

De percentages zijn een benadering van de werkelijkheid, omdat bij de berekeningen verschillende aannames nodig waren. De percentages hebben daarom een relatief hoge betrouwbaarheidsmarge (bandbreedte) van 5 procentpunt boven of onder het berekende percentage duurzame cacao. De totale marge van 10 procentpunt is weergegeven in figuur 2.1.1, waarbij het midden van de marge de berekende 66 procent duurzame cacao voor 2018 is. Het gaat hier alleen om zichtbaar duurzame cacao. Sommige artikelen die duurzaam gecertificeerde cacao bevatten, zijn niet gelabeld met een duurzaamheidskeurmerk en zijn daarom niet zichtbaar duurzaam voor de consument.

Naast de cacaoconsumptie in de supermarkten heeft het CBS een onderzoek uitgevoerd naar het verbruik van duurzame cacao door Nederlandse bedrijven. Om meer inzicht te krijgen in de keuze van de bedrijven voor duurzame cacao, is voor de jaren 2014 tot en met 2016 een enquête gehouden onder bedrijven in Nederland die cacao(producten) verwerken. De belangrijkste bevindingen uit deze enquête zijn samengevat in het publieksrapport 'Verbruik duurzaam gecertificeerde cacao door cacaoverwerkende bedrijven in Nederland' (CBS, 2018a). Het publieksrapport is gebaseerd op het onderzoeksrapport, waarin gedetailleerder op de bevindingen wordt ingegaan (CBS, 2018b).

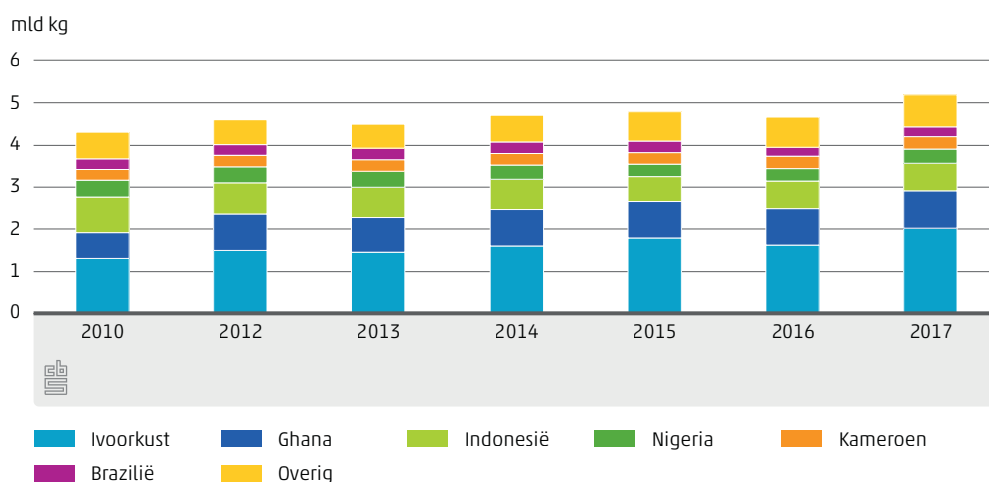
Uit de enquête bleek onder andere, dat bij de verwerkers van cacao(bonen) het aandeel duurzame cacao in hun totale cacaoverbruik van 18 procent in 2014 naar 28 procent in 2016 steeg. Bij de chocoladeproducenten en bakkerijen was een soortgelijke stijging te zien. In 2014 was 38 procent van de verwerkte cacao duurzaam, terwijl dat in 2016 was gestegen tot 46 procent.

3. Achtergrondinformatie: wereldproductie en handelsstromen cacao

3.1 Wereldwijde productie van cacao

FAOSTAT raamt de wereldproductie in 2017 op 5,2 miljard kg. Door miljoenen boeren in landen rond de evenaar worden cacaobonen geproduceerd, waarbij Ivoorkust, Ghana en Indonesië in 2017 samen twee derde van het wereldvolume produceerden (FAOSTAT, 2019).

3.1.1 Wereldproductie cacaobonen

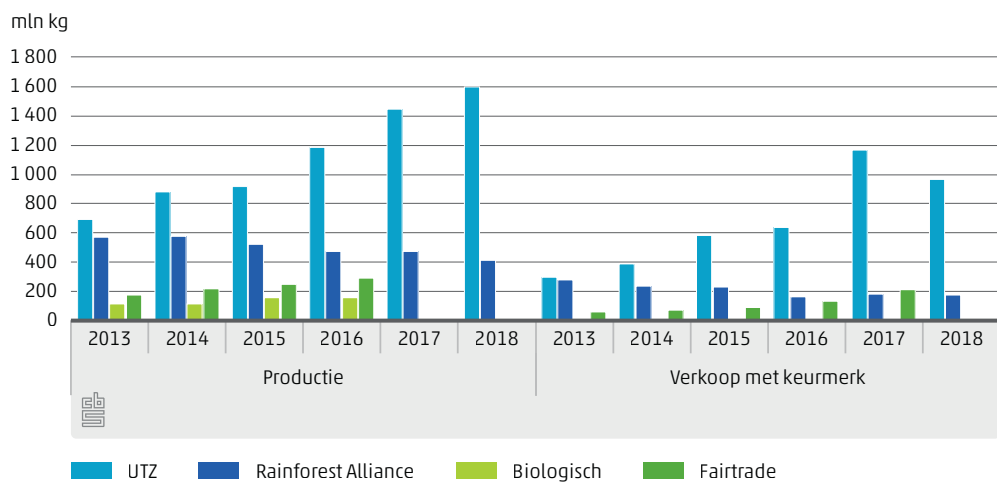
3.2 Wereldwijde productie van duurzame cacao

Het aandeel duurzaam gecertificeerde cacao bedroeg in 2016 naar schatting tussen 35 en 45 procent van de totale wereldproductie. De schatting voor het aandeel duurzaam gecertificeerde cacao in 2015 was tussen 30 en 39 procent van de totale wereldproductie. Deze percentages zijn berekend op basis van de door keurmerkorganisaties gerapporteerde productiegegevens voor de duurzaamheidsstandaarden die genoemd worden in de intentieverklaring van de cacaosector (UTZ, 2018; Rainforest Alliance, 2018; Fairtrade International, 2019; ITC, 2018; FiBL, 2018) en van gegevens van FAOSTAT voor de totale productie van cacao (FAOSTAT, 2019). Bij deze raming is rekening gehouden met dubbele certificeringen (UTZ, 2018).

In figuur 3.2.1 zijn de volumes van vier keurmerken opgenomen. Voor 2017 en 2018 zijn alleen de productiegegevens van UTZ en Rainforest Alliance opgenomen, omdat die gegevens voor Fairtrade en biologische cacao nog niet beschikbaar waren. Voor Fairtrade waren ook geen gegevens over de verkoop in 2018 beschikbaar. Over de wereldwijde verkoop van biologische cacao met keurmerk waren geen gegevens beschikbaar.

Het wereldwijde aanbod van duurzaam gecertificeerde cacao is groter dan de vraag. Figuur 3.2.1 laat zien dat de productie onder elk van de keurmerken UTZ, Rainforest Alliance en Fairtrade groter is dan de verkoop onder de label. De cacao die niet met keurmerk kon worden verkocht, wordt als gangbare cacao op de markt afgezet.

3.2.1 Wereldproductie duurzame cacao

Bron: UTZ, Rainforest Alliance, ITC, Fairtrade.

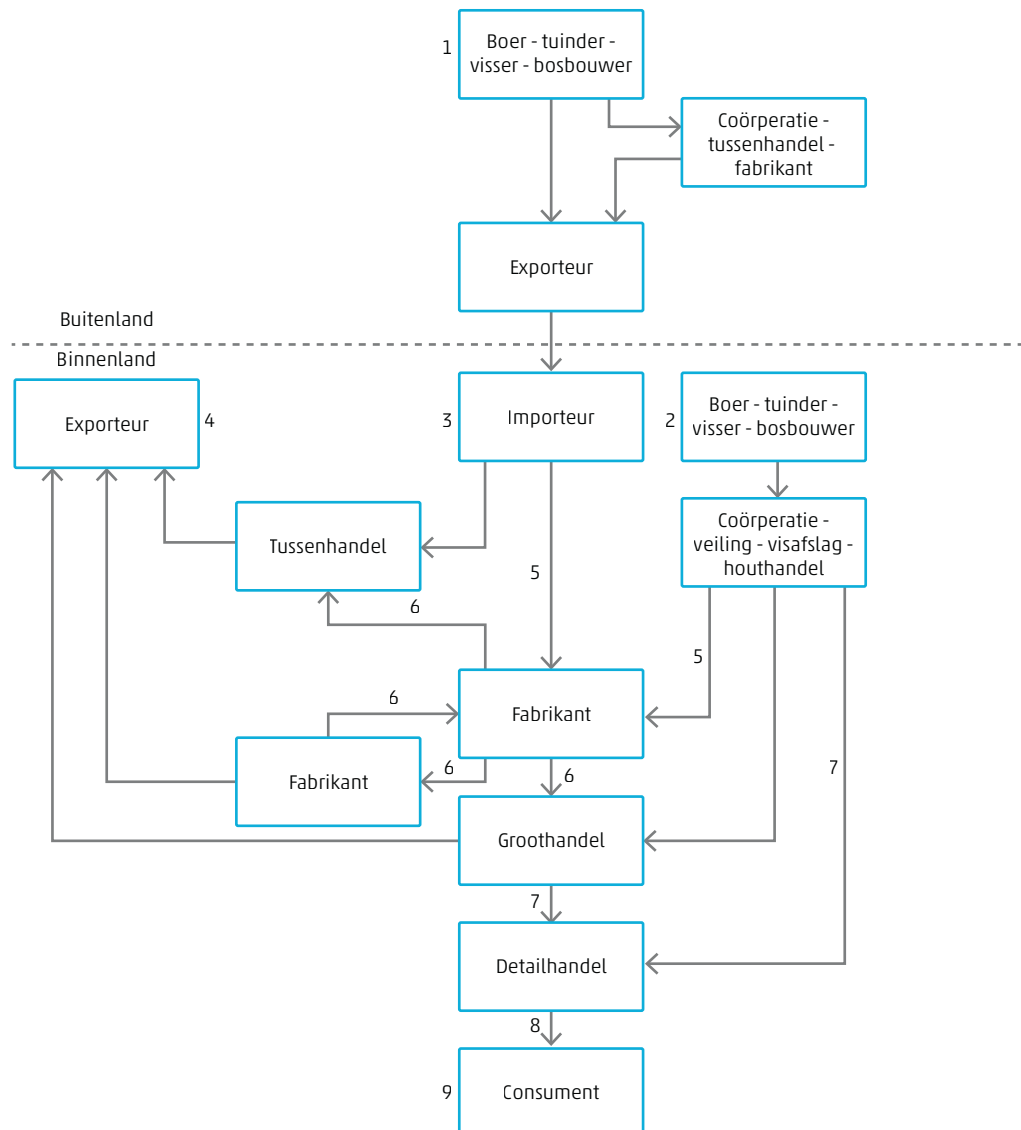
3.3 Handelsstromen

Nederland is de grootste importeur van cacaobonen, met een aandeel van 26 procent in de wereldimport in 2016, het meest recente jaar waarover FAOSTAT rapporteerde (FAOSTAT, 2019). De cacaobonen worden in Nederland door enkele grote bedrijven verwerkt tot producten als cacaomassa, cacaoboter en cacaopoeder. De halfproducten worden daarna door een tiental bedrijven in Nederland verwerkt tot chocolade of andere cacao-producten, die via supermarkten en andere verkooppunten worden aangeboden aan de Nederlandse consument, of worden geëxporteerd (PBL, 2015; CBS, 2013). Duitsland is de op een na grootste importeur van cacaobonen met een aandeel van 13 procent en de Verenigde Staten van Amerika zijn de op twee na grootste met een aandeel van 12 procent in de wereldimport.

4. Achtergrondinformatie: indicatoren in de productieketen

Agro-grondstoffen doorlopen meestal een heel traject voordat zij in een bepaalde vorm worden geconsumeerd. Het economische proces van boer/tuinder/visser/bosbouwer tot consument wordt de productieketen genoemd. Het gaat om een netwerk van organisaties, mensen en activiteiten, dat de agro-grondstoffen verwerkt en ervoor zorgt dat het eindproduct bij de gebruiker komt. Men kan verschillende deelprocessen onderscheiden in een productieketen. De actoren in de keten kunnen een of meerdere van deze deelprocessen voor hun rekening nemen. In stroomschema 4.1 zijn de deelnemers van een productieketen op vereenvoudigde wijze schematisch weergegeven.

4.1 Productieketen voor agro-grondstoffen

Een productieketen van agro-grondstoffen begint bij de boeren en tuinders die agro-grondstoffen verbouwen, de vissers die vis vangen en de bosbouwers die hout kappen. Veel agro-grondstoffen worden in het buitenland geproduceerd (1 buitenlandse productie), maar ook in Nederland vindt deze productie plaats (2 Nederlandse productie). De buitenlandse grondstoffen worden in verschillende vormen geëxporteerd: in ruwe vorm, in voorbewerkte vorm, als halffabricaten of als eindproduct.

Exporteurs in het land van herkomst kopen vaak grote partijen op en verhandelen deze aan importeurs in andere landen, waaronder Nederland (3 import). In het land van bestemming worden de producten indien nodig door fabrikanten verder bewerkt/verwerkt tot halffabricaten of eindproducten. Fabrikanten in Nederland kunnen grondstoffen of halffabricaten uit Nederland of uit het buitenland betrekken (5 inkoop door fabrikanten). Na verwerking verkoopt de fabrikant de halffabricaten en eindproducten aan Nederlandse of buitenlandse bedrijven (6 verkoop binnen Nederland; 4 export). De detailhandelaren kopen producten van groothandelaren, de veiling of visafslag (7 inkoop door detailhandel) om ze vervolgens aan consumenten te verkopen (8 verkoop door detailhandel). De consument koopt producten via de detailhandel voor thuisgebruik, maar consumeert daarnaast ook buitenshuis zoals in restaurants, op kantoor en in sportkantines (9 consumptie).

Niet alle in Nederland geïmporteerde grondstoffen komen ook daadwerkelijk op de Nederlandse markt terecht. Wanneer de geïmporteerde producten zonder verdere bewerking, en zonder (tijdelijk) eigendom te worden van een ingezetene, direct weer geëxporteerd worden, spreekt men van doorvoer. Wanneer de goederen via Nederland vervoerd worden, daarbij (tijdelijk) eigendom worden van een ingezetene en zonder significante industriële bewerking geëxporteerd worden, dan spreekt men van wederuitvoer. Wanneer de goederen eigendom worden van een ingezetene van Nederland en na significante industriële bewerking geëxporteerd worden, dan spreekt men van uitvoer. De wederuitvoer en de uitvoer zijn in de handelsstatistieken meestal samengenomen (4 export).

Meetpunten in de productieketen

Het gebruik van duurzame agrarische grondstoffen kan op verschillende punten in de productieketen worden gemeten. We onderscheiden de volgende meetbare indicatoren in de productieketen:

1. duurzame productie als percentage van totale buitenlandse productie;
2. duurzame productie als percentage van totale productie in Nederland;
3. duurzame invoer als percentage van totale invoer in Nederland;
4. duurzame uitvoer als percentage van totale uitvoer uit Nederland;
5. duurzame inkoop als percentage van totale inkoop door Nederlandse fabrikanten;
6. duurzame verkoop als percentage van totale verkoop door Nederlandse fabrikanten;
7. duurzame inkoop als percentage van totale inkoop door Nederlandse detailhandelaren;
8. duurzame verkoop als percentage van totale verkoop door Nederlandse detailhandelaren;
9. duurzame consumptie als percentage van totale Nederlandse consumptie.

De monitoring van de agro-grondstoffen richt zich op verschillende punten in de agroketen. Bij cacao is de monitoring gericht op de consumptie (indicator 9) van producten waar cacao in verwerkt is.

Scope van de indicatoren

Uitgangspunt voor het monitoren van duurzaamheid van agro-grondstoffen zijn in principe de indicatoren die zijn vastgelegd in convenanten of intentieverklaringen. Voor de monitoring van cacao gaat het om de verkoop in supermarkten van voedingsmiddelen die cacao bevatten.

5. Beschrijving van het onderzoek

5.1 Doelpopulatie

Het CBS monitort in het kader van de Monitor Duurzame Cacao 2019 de verkopen van duurzame cacao(producten) in de Nederlandse supermarkten. Onder duurzame cacao wordt in deze monitor cacao met het keurmerk Rainforest Alliance, UTZ, Fairtrade en/of biologische cacao verstaan.

5.2 Dataverzameling

Voor de monitoring wordt gebruik gemaakt van scannerdata, zoals die door CBS ook worden gebruikt bij de berekening van de consumentenprijsindex voor voeding, dranken en persoonlijke verzorging. Wekelijks stuurt een groot aantal supermarktketens een bestand naar CBS met de gescande gegevens van de bestedingen aan en de verkochte hoeveelheden van alle individuele artikelen die worden geïdentificeerd met een EAN-code (European Article Numbering, ook wel bekend als 'streepjescode').

5.3 Methode en operationalisering

De artikelen in de scannerdata worden door CBS aan de hand van de indeling die de supermarkt hanteert, gekoppeld aan een COICOP-code²⁾. Vervolgens worden de gegevens verrijkt met gegevens van Wageningen Economic Research (WEcR) over consumentenartikelen die gecertificeerde cacao bevatten op basis van een zichtbaar duurzaamheidskeurmerk op deze artikelen. Deze gegevens werden door WEcR ingewonnen voor de Monitor Duurzaam Voedsel (WEcR, 2018). Sommige artikelen bevatten wel duurzaam gecertificeerde cacao, maar zijn niet voorzien van een zichtbaar duurzaamheidskeurmerk, en kunnen daarom niet meegerekend worden.

²⁾ De COICOP is een classificatie van consumptieve uitgaven die wordt beheerd door de Verenigde Naties. Deze ligt ten grondslag aan de classificaties die voor consumptieve uitgaven worden gebruikt binnen onder andere de Nationale Rekeningen, de Consumentenprijsindex en het Budgetonderzoek.

Voor de bepaling van het aandeel duurzaam gecertificeerde cacao, worden de artikelen die cacao bevatten uit de scannerdata geselecteerd. Dit vindt plaats op basis van de EAN-omschrijving en de COICOP-code.

Vervolgens wordt het percentage cacao in de geselecteerde artikelen berekend. Deze informatie is niet beschikbaar in de scannerdata, maar voor een groot deel wel op het internet. Voor de artikelen met de meeste omzet wordt, op diverse websites van supermarkten, producenten en algemene voedselsites, de etikettering opgezocht over gewicht, cacao- en chocoladegehalte en een duurzaamheidscertificaat. Door de grote hoeveelheid EAN-codes is het niet mogelijk om alle artikelen op te zoeken. Vaak wordt op het etiket een minimumgehalte aan cacao of chocolade aangegeven. Bij de berekening is dan ook uitgegaan van dit minimumgehalte. Voor de artikelen waarvan het chocoladegehalte wel bekend is, maar het percentage cacao niet, wordt een schatting gemaakt van het cacao-gehalte. In deze gevallen is uitgegaan van de volgende cacao-gehalten:

- Pure chocolade 45 procent (32 procent bij zoet broodbeleg)
- Melkchocolade 32 procent (20 procent bij zoet broodbeleg)
- Witte chocolade 25 procent (20 procent bij zoet broodbeleg)
- Cacaofantasie 10 procent
- Cacaopoeder 32 procent

Deze cacaogehaltes zijn gebaseerd op de gemiddelden van gangbare cacaogehaltes die op cacao-producten in supermarkten werden aangetroffen en op de minimum cacaogehaltes die zijn voorgeschreven in het Warenwetbesluit Cacao en chocolade (Overheid.nl, Wettenbank, 2019).

Op basis van de informatie over het cacaopercentage en het gewicht van het artikel, wordt het aantal gram cacao per artikel berekend. Voor een aantal artikelen is geen informatie beschikbaar. Deze artikelen worden niet meegenomen in de berekeningen.

Ongeveer 68 procent van de omzet aan cacao-artikelen in de scannerdata is voor 2018 op deze wijze voorzien van productinformatie. Met de informatie over het aantal verkochte stuks, het duurzaamheidscertificaat en het cacaogewicht, is voor deze groep artikelen de verkochte hoeveelheid cacao aan duurzaam en niet-duurzaam gecertificeerde artikelen berekend.

5.4 Bijschattingen en marges op de uitkomsten

Niet alle Nederlandse supermarkten leveren scannerdata aan CBS. Het verkochte volume aan cacao voor de niet-responderende supermarkten wordt geschat op basis van de marktaandeelen food van deze supermarkten (Nielsen, 2019). Hierbij wordt aangenomen dat het aandeel cacao-producten in het foodassortiment, het assortiment aan cacao-producten en het prijsniveau vergelijkbaar is met (een deel van) de supermarkten die wel scannerdata aanleveren. Voor de schatting van het aandeel duurzame cacao per supermarkt werd ook informatie op de websites van de supermarkten en brancheorganisaties gebruikt en expertschattingen bij de supermarkten opgevraagd.

De resulterende cijfers over het aandel zichtbaar duurzame cacao zijn een zo goed mogelijke benadering van de werkelijkheid. Er zit echter een marge op de uitkomsten. De belangrijkste oorzaken zijn:

- Dekking van de uitkomsten: niet alle Nederlandse supermarktketens leveren scannerdata. De dekking is ongeveer 70 procent.
- Percentage duurzaam: het percentage gecertificeerde cacao is bepaald op basis van 68 procent van de omzet aan cacao-producten in de scannerdata.
- Afbakening van de cacao-artikelen: de groep cacao-houdende artikelen is zo goed mogelijk in beeld gebracht, maar door de grote diversiteit van de artikelen is dit beeld waarschijnlijk niet volledig.
- Cacaogewicht per artikel: per artikel is het aantal gram cacao berekend. Hiervoor is niet altijd de exacte informatie voorhanden. In dergelijke gevallen is er gebruik gemaakt van schattingen.
- Keurmerk per artikel: de informatie hiervoor is deels afkomstig van WEcR en deels opgezocht op het internet. Deze informatie stemt mogelijkerwijs niet (meer) exact overeen met de etikettering op moment van verkoop.
- Duurzaam cacao-volume: bij artikelen met een duurzaamheidskeurmerk voor cacao, wordt in principe uitgegaan van een 100 procent gecertificeerd cacaobestanddeel. In de praktijk laten de voorwaarden voor het gebruik van duurzaamheidskeurmerken op consumentenartikelen met cacao soms toe om niet-gecertificeerde cacao toe te voegen tot wel 10 procent van het totale cacaobestanddeel. In deze afwijking worden doorgaans onvoorziene vermengingen van grondstoffen tijdens de verwerking verrekend. Bij een aantal andere artikelen wordt expliciet vermeld dat deels duurzame cacao is gebruikt. Voor sommige artikelen is aangegeven dat ze bijvoorbeeld ten minste 30 procent duurzame cacao bevatten. Bij de berekening is uitgegaan van dit minimum.

De werkelijke uitkomsten liggen naar verwachting binnen een marge van 5 procentpunt boven of onder het berekende procentuele aandeel aan zichtbaar duurzaam gecertificeerde cacao.

6. Bronnen wereldwijde productie

6.1 Inleiding

Voor de weergave van de wereldwijde duurzame productie zijn veel verschillende statistische gegevens gebruikt, die afkomstig zijn van websites van internationaal erkende organisaties en keurmerkorganisaties. Het CBS heeft geen inzicht in de werkwijze van deze organisaties en kan de door hen gerapporteerde cijfers dan ook niet exact op waarde schatten. Wel is nagegaan of de keurmerkorganisaties transparant zijn en ze hun arealen en volumes duurzaam gecertificeerde agro-grondstoffen openbaar maken. Ook is bekeken of ze lid zijn van de International Social and Environmental Accreditation and Labeling

Alliance (ISEAL Alliance), de wereldwijde niet-gouvernementele ledenorganisatie (ngo) voor keurmerkorganisaties. Dit lidmaatschap waarborgt dat de naleving van de standaarden door de keurmerkorganisaties wordt getoetst door auditors. De standaarden zelf zijn multi stakeholder, dat wil zeggen dat producenten, overheden, ngo's en industrie inspraak hebben. ISEAL Alliance maakt onderscheid in 'full members' en 'associate members', waarbij de laatste groep zich nog moet bewijzen om volwaardig lid te kunnen worden.

6.2 Bronnen

Fairtrade International en *Rainforest Alliance* zijn 'full member' van de ISEAL Alliance. Fairtrade International en Rainforest Alliance publiceren jaarlijks de wereldwijd gecertificeerde (arealen en) productievolumes van cacao, koffie en bananen.

FAOSTAT is de *Food and Agriculture Organization Statistics Division* van de Verenigde Naties. In de database van FAOSTAT zijn productiecijfers opgenomen die door de nationale statistische bureaus worden aangeleverd. FAOSTAT publiceert cijfers over de totale wereldwijde productie van alle agro-grondstoffen.

Forschungsinstitut für biologischen Landbau (FiBL) is een onafhankelijk, non-profit onderzoeksinstituut met als doel het bevorderen van de wetenschap op het gebied van de biologische landbouw. Het FiBL verzamelt gegevens over onder andere biologische koffie, cacao, bananen en sojabonen. Het instituut rapporteert deze gegevens jaarlijks in de 'The World of Organic Agriculture', een gezamenlijke publicatie van FiBL en International Foundation for Organic Agriculture (IFOAM).

Het *International Institute for Sustainable Development* (IISD) is een onafhankelijke organisatie die zich inzet voor duurzame ontwikkelingen. Het instituut ontvangt financiële steun van onder andere Canadese overheden agentschappen van de Verenigde Naties, stichtingen en de particuliere sector.

International Trade Centre (ITC) is een agentschap van de Wereldhandelsorganisatie en de Verenigde Naties en ondersteunt de internationalisering van de kleine en middelgrote ondernemingen. Het ITC heeft samen met het IISD en het FiBL de publicatie 'The State of Sustainable Markets: Statistics and Emerging Trends 2018' (en eerdere versies) uitgebracht.

UTZ (In de taal van de Maya betekent UTZ "goed") is 'full member' van de ISEAL. UTZ publiceert jaarlijks de wereldwijd gecertificeerde (arealen en) productievolumes van cacao en koffie.

Literatuur

Brundtland-rapport (1987) – [Our common future](#).

CBS (2013) – [Monitor duurzame agro-grondstoffen \(2013\)](#).

CBS (2016) – [Monitor Duurzame Agro-grondstoffen 2016](#).

CBS (2018) – [Monitor Duurzame Agro-grondstoffen 2017](#).

CBS (2018a) – [Verbruik duurzaam gecertificeerde cacao door cacaoverwerkende bedrijven in Nederland, Publicatie](#).

CBS (2018b) – [Verbruik duurzaam gecertificeerde cacao door cacaoverwerkende bedrijven in Nederland, Onderzoeksrapport](#).

CBS, StatLine – [Cacaobonen](#).

[Cocoa Barometer 2015](#).

Fairtrade International (2016) – [Scope and benefits of Fairtrade, seventh edition 2015](#).

Fairtrade International (2017) – [Scope and benefits of Fairtrade, eighth edition 2016](#).

Fairtrade International (2018) – [Scope and benefits of Fairtrade, ninth edition 2017](#).

Fairtrade International (2019) – [Fairtrade Production Overview](#).

FAOSTAT – [\(Food and Agriculture Organization of the United Nations, Statistics Division, 2019\)](#).

FiBL (Forschungsinstitut für biologischen Landbau, 2016) – [The World of organic agriculture - Statistics and Emerging Trends 2016](#).

FiBL (Forschungsinstitut für biologischen Landbau, 2017) – [The World of organic agriculture - Statistics and Emerging Trends 2017](#).

FiBL (Forschungsinstitut für biologischen Landbau, 2019) – [The World of Organic Agriculture - Statistics and Emerging Trends 2019](#).

IISD (International Institute for Sustainable Development, 2014) – [The State of Sustainability Initiatives Review 2014](#).

Intentieverklaring cacao (2010) – [Duurzame cacaoconsumptie en -productie](#).

[ISEAL Alliance](#).

ITC (International Trade Centre, 2015) – [The state of sustainable markets, statistics and emerging trends 2015.](#)

ITC (International Trade Centre, 2017) – [The state of sustainable markets, statistics and emerging trends 2017.](#)

ITC (International Trade Centre, 2018) – [The State of Sustainability Markets 2018.](#)

Nielsen (2019) – [Marktaandeelen 2008-2018.](#)

Overheid.nl (2019) – [Wettenbank.](#)

PBL (Planbureau voor de Leefomgeving, 2015) – [Duurzame handelsketens onder de loep, 2015.](#)

Rainforest Alliance (2015) – [SAN/Rainforest Alliance Impacts Report 2015.](#)

Rainforest Alliance (2019) – [Cocoa Annual Report 2018. RA Program.](#)

UTZ (2016) – [Impact report 2016.](#)

UTZ (2017) – [Cocoa Statistics Report 2016](#)

UTZ (2019) – [Cocoa Annual Report 2018. UTZ Program.](#)

WEcR (Wageningen Economic Research, 2018) – [Monitor Duurzaam Voedsel.](#)

Verklaring van tekens

Niets (blanco)	Een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
.	Het cijfer is onbekend, onvoldoende betrouwbaar of geheim
*	Voorlopige cijfers
**	Nader voorlopige cijfers
2019-2020	2019 tot en met 2020
2019/2020	Het gemiddelde over de jaren 2019 tot en met 2020
2019/'20	Oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz., beginnend in 2019 en eindigend in 2020
2017/'18-2019/'20	Oogstjaar, boekjaar, enz., 2017/'18 tot en met 2019/'20

In geval van afronding kan het voorkomen dat het weergegeven totaal niet overeenstemt met de som van de getallen.

Colofon

Uitgever

Centraal Bureau voor de Statistiek
Henri Faasdreef 312, 2492 JP Den Haag
www.cbs.nl

Prepress

Centraal Bureau voor de Statistiek

Ontwerp

Edenspiekermann

Inlichtingen

Tel. 088 570 70 70
Via contactformulier: www.cbs.nl/infoservice

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen/Bonaire, 2020.
Verveelvoudigen is toegestaan, mits het CBS als bron wordt vermeld.